

UČITELJSKI TOVARIŠ

Glasilo avstrijskega jugoslovanskega učiteljstva

Vse spise, v oceno poslane knjige itd. je pošiljati samo na naslov:

Uredništvo Učiteljskega Tovarisa
v Idriji.

Rokopisov ne vračamo.

Vse pošiljatve je pošiljati franko.

Učiteljski Tovarish izhaja vsak petek popoldne. Ako je ta dan praznik, izide list dan pozneje.

Vse leto velja . . . 10— K
pol leta . . . . . 5— "
četrt leta . . . . . 2-50 "
posamezne številke po 20 h.

Za reklamne notice, pojasnila, poslana, razpise služb je plačati po 20 h za petit-vrsto. Priloge poleg poštnine 15 K.

Za oznanila je plačati od enostolpne petit-vrste, če se tiska enkrat . . . 14 h
" " dvakrat . . . 12 "
" " trikrat . . . 10 "
za nadaljna uvrščenja od petit-vrste po 8 h.
Oznanila sprejema Učiteljska tiskarna (telefon št. 118).

Naročnino, reklamacije, to je vse administrativne stvari je pošiljati samo na naslov:

Upravništvo Učiteljskega Tovarisa
v Ljubljani.

Poštna hranilnica št. 53.160.

Reklamacije so proste poštnine.

Petindvajsetletnica

Zaveze avstr. jugoslovanskih učiteljskih društev.

Spominski spis.

Sestavil L. JELENC.

Ta krasno opremljena knjiga z bogato in velezanimivo vsebino je izšla v proslavo Zavezine 25letnice. — Na naslovni strani originalna risba strokovnega učitelja Dragotina Humka. — V tekstu 10 ilustracij. — Cena: broširanemu izvodu 3 K, elegantno vezanemu 4 K, s poštnino 30 vin. več.

Vsak zaveden učitelj in vsaka zavedna učiteljica, ki se zanima za delo naše organizacije, naj si to knjigo naroči. Naroče si jo naj vse naše organizacije in knjižnice. Zaloga ni velika, zato hitite z naročili!

Naroča se pri vodstvu Zaveze v Ljubljani, Frančiškanska ulica št. 6.

25letnica naše Zaveze.

Slavnostna dneva 6. in 7. septembra 1913
v Ljubljani.

(Dalje.)

SLAVNOSTNO ZBOROVANJE.

V nedeljo, 7. t. m., se je vršilo ob 10. dopoldne v veliki dvorani Narodnega doma oficialno slavnostno zborovanje v proslavo 25letnega jubileja Zaveze. Kakor prejšnji večer pri koncertu, je bila tudi ta dan dvorana natlačeno polna. Po odredbi g. župana dr. Tavčarja sta bili stopnišče in dvorana s cvetjem in zelenjem okusno okrašeni.

Nagovor predsednika.

Predsednik L. Jelenc:

Slavni zbor!

V staroznameniti dvorani ljubljanskega mestnega magistrata se je vršila dne 23. aprila 1889. l. I. ustanovna glavna skupščina Zaveze avstr. jugoslovanskih učiteljskih društev, 25. leto mineva od tega za slovensko učiteljstvo zgodovinskega dne.

Kaj je dalo povod ustanovitvi naše Zaveze?

Državni šolski zakon je sicer ustvaril naš stan, a dal mu je pre malo življenjske moči v duševnem in gmotnem oziru.

Da se odpomore tem nedostatkom, se je lotilo učiteljstvo pridno dela. Začelo je ustanovljati učiteljska društva, ki smo jih ob ustanovitvi Zaveze že precej imeli po slovenskih pokrajinah. Okrajna učiteljska društva so bila ognjišča, okrog katerih se je zbiralo napredno učiteljstvo. Vsa pa so stremila za istim — trojnimi smotrom, namreč: napredek in krepak razvoj narodnega šolstva, temeljita izobrazba učiteljstva in svoboden, gmotno dobro podprt učiteljski stan.

A vsa ta društva so imela eno veliko napako: hodilo je vsako svojo pot, ne oziraje se na druga bratska društva. Solidarnost niso nikdar nastopila in povzdignila svojega glasu za skupni interes učiteljstva in za razvoj in obrambo slovenskega šolstva.

Ta velik nedostatek v učiteljski organizaciji je bil prvi povod ustanovitvi Zaveze.

Do ustanovitve Zaveze smo bili ločeni slovenski učitelji, komaj da smo se poznali po imenu — spoznati se skupno med seboj, za to nismo imeli priložnosti.

Vsak pa ve dobro, da sodi med najplemenitejše užitke, kadar si morejo sorodne duše, kakor so to ljudje istega zvanja, povedati medsebojno svoje misli, težnje in čute; med najlepše trenutke, kadar preživimo nekoliko časa v živem občevanju z bratom sodelavcem in sotrpinom na istem polju, ko vidimo in čujemo, da dele udeleženci med seboj žalost in skrb, da vse naše stališče. Vse to blaži in krepi čute poedincev ter povikšuje njihovo moralno veljavo. (Odobranje.)

To je bil drugi povod našim vrlim tovarišem, da so nam pred 25. leti z velikim naporom ustanovili našo Zavezo.

In kaj je še velika zasluga naše Zaveze? Ves čas svojega obstanka je vzgojevala in utrjevala v učiteljstvu solidarnost, vztrajnost, značajnost in samozavest. Smelo trdim, da če bi ne bila tako krepko in vestno gojila Zaveza teh kreposti skozi celo četrtoletje, bi danes — v teh kranjskih razmerah — ne praznovali njenega 25letnega jubileja, vsaj ne v Ljubljani. (Klici: Res je!) Od Zaveze je odpadlo le, kar je plašljivega, omahljivega, neznačajnega, kakor odpade suha veja od svežega debla, ki pa požene namesto nje 100 in 100 novih in čvrstih in svežih mladih.

Pa še en moment je, ki daje ustanovitvi naše Zaveze važen pomen. Naša Zaveza je združila pod svoje okrilje vsa učiteljska društva po Kranjskem, Primorskem in Štajerskem; predstavljala nam je prva zedinjeno Slovenijo. (Klici: Tako je!) Pozneje so ji sledile na tem potu vse druge zveze. Skratka, z ustanovitvijo naše Zaveze so si pridobili naši tovariši — ustanovniki neminljivih zaslug za narodno šolstvo, učiteljstvo in za ves slovenski narod.

Zato rečem: ustanovniki Zaveze avstrijskih jugoslovanskih učiteljskih društev, tovariši Kocbek, Gradišnik in Brezovnik, ki sta jih na Primorskem krepko podpirala Kante in Bogatec, naj žive! (Burno, dolgotrajno odobranje.)

Pozdravljam pa tudi Vas vse, ki ste zvesti ostali načelom, ki jih je gojila Zaveza od ustanovitve do sedaj.

Presrečno mi bodite pozdravljeni, Vi dragi sodeželani iz Kranjske, dragi bratje iz Štajerske in zavedni tovariši od bregov sinje Adrije in vodni Soče, Vi vsi sprejmite moj kolegialni pozdrav! (Ploskanje.)

Lepše ne more praznovati Zaveza svoje 25letnice, kakor da bo mogla z zla-

timi črkami zapisati v svojo kroniko, da so jo počastili s svojo navzočnostjo toliko in tako odlični zastopniki, gosti in prijatelji. (Klici: Živio!)

Zahvaljujem se Vam, preblagorodni gospod župan deželnega stolnega mesta Ljubljane, da ste blagovolili počastiti našo skupščino s svojo navzočnostjo. (Gromovito odobranje.) Vneti za prosveto naroda in ljudsko izobrazbo jo podpirate in razširjate z besedo in dejanjem z uspehom na svojem vplivnem mestu.

Iskreno pozdravljamo zastopnika kluba občinskih svetnikov narodne napredne stranke, podžupana ljubljanskega, deželnega poslanca gosp. dr. Trillerja; ključem Vam, dobro došli na našo skupščino! (Klici: Živio!)

Istotako iskreno pozdravljam državnega poslanca gosp. dr. Ravniharja. Prepričan sem, da bodete ohranili tudi v prihodnje tisto naklonjenost do učiteljstva kakor dosedaj in da bodete tudi v prihodnje šli Zavezi na roko ob vsaki priliki pri njenem prizadevanju in stremljenju. (Burno odobranje.)

Pozdravljam nadalje zastopnika kluba deželnozbornih poslancev narodno-napredne stranke, deželnega odbornika gospoda dr. Novaka. (Klici: Živio!) Znano nam je Vaše neznožno stališče v deželnem odboru in zboru; z druge strani pa priznamo neutrudljivo Vaše prizadevanje za izboljšanje učiteljskega gmotnega položaja. Nadejamo se, da v svojem prizadevanju ne popustite tudi v prihodnje, saj mora vendar slednjič zmagati pravica. (Ploskanje.)

Čast imam pozdraviti v naši sredi zastopnika naše vrle šolske družbe sv. C. in M., prvomstnika samega, preblagorodnega gospoda vladnega svetnika Senekoviča. (Klici: Živio!) Združiti naj se Družba sv. C. in M. z nami in v zvezi z njo bomo krepko branili vsako ped slov. zemlje pred tujim navalom.

S to željo Vas, preblagorodni gospod predsednik, iskreno pozdravljamo v naši sredi! (Ploskanje.)

S prav posebno radostjo in ponosom pozdravljam zastopstvo Slovenske Sokolske Zveze, ki je prišlo počastiti našo skupščino! (Gromoviti klici: Na zdar!)

Slovensko sokolstvo delj s slovenskim naprednim učiteljstvom isto usodo: šovražniki vsega dobrega in naprednega se zaganjajo v obe ti organizaciji, toda — to povdarjam z vsem prepričanjem — zaganjajo se zaman! — Sokoli dvigajo pravno in telesno silo našega naroda, mi dvigamo njegove duševne moči. Tako stopajmo skupno na čast in blaginjo slov. naroda! Slovenskemu Sokolstvu presrečni Na zdar! (Ploskanje, vzklikanje.)

Nato pozdravlja deželnega poslanca sod. sv. Višnikarja in Adolfa Ribnikarja ter tržaškega dež. posl. Ferluga; (Živio!) zastopnika Slovenske Maticе, predsednika dr. Ilašiča (Živio!); predsednika »Slovenske Šolske Maticе« Schreinerja. (Živio!)

Med udeleženci naše skupščine vidim mnogo gostov neučiteljev, ki niso prišli kot odposlanci učiteljskih društev, ampak odposlanci svojega srca. Njihovo srce, njihovo čuvstvo jih je spodbudilo, da so prišli ter da sami čujejo iz živih ust naše želje, težnje in napore. Bodite mi zato presrečno pozdravljeni! (Klici: Živio!)

Nimam dovolji besed, da bi se zahvalil mnogoštevilnim odposlancem in zastopnikom slovenskih učiteljskih korporacij.

Iz svobodne kraljevine Srbije je poslalo svoje zastopnike »Učiteljsko združenje u kraljevini Srbiji«; podpredsednik Dimitrij Sokolovič, iz Srbije so došli dalje tovariši: Jovan Popovič, Miloslav Ra-

došič, Mihajlo Sretenovič, Mihajlo Staro-jevič.

Dalje so odposlali svoje delegate: Savez hrvatskih učiteljskih društev u Zagrebu: predsednik Josip Kirin in podpredsednik Josip Granec, Hrvatski pedagoški književni zbor v Zagrebu: Stjepan Schmitt in Josip Skavič, tajnik. Svaz slovanskega učiteljstva v Rakousku: predsednik Matej Hajny, tajnik Josip Závoda, Zemsky Ustředni Spolek Jednot učiteljských v Kralovství Českém: tajnik Bohdan Skála, Zemská ustředni Jednota učiteljstva městánských škol českých v kralovství Českém: predsednik Peter (Skařický, Ustředni spolek jednot učiteljských na Morave: predsednik deželni poslanec Josip Havlik, Zemská jednota učiteljstva městánských škol na Morave zastopana po Hubert Vitkoviči, Jednota učiteljev moravských: predsednica Marija Talská. (Gromovito odobranje.)

Napredno dijaštvo, združeno v »Ili-riji«, »Savi«, »Triglavu« in ljublj. »Savi«, je zastopal akademik Strmšek. Odposlanci slovenskega naprednega dijaštva so se že čisto udeležili naših zborovanj, na katerih se je vsekdar izražala želja, da naj bi akademik in učitelj delal za slovensko ljudstvo roko v roki. Pri širjenju ljudske prosvete se to tudi vrši.

Prede predidemo na dnevni red, zadostimo še kot navadno svoji dolžnosti s tem, da izrazimo svoja patriotična čuvstva v vdanostni brzojavki na Nj. V. cesarja Franca Jožefa I., kateremu izrazimo svojo zahvalo s trikratnim »Slava«. (Se zgodi.)

Udanostna brzojavka na cesarja se glasi:

Njega c. in kr. apostolskemu Veličanstvu cesarju Francu Jožefu Prvemu

Ischel.

Zaveza avstrijskih jugoslovanskih učiteljskih društev, zbrana današnji dan ob praznovanju svoje petindvajsetletnice v Ljubljani, polaga v imenu vsega v sebi združenega učiteljstva pred prestol Vašega Veličanstva v najgloblji vdanosti in najčistejši ljubezni izraze neomajne zvestobe.

Kakor doslej bo tudi v bodočnosti to avstrijsko jugoslovansko učiteljstvo zbuja in krepilo v srcih šolske mladine iskreno ljubezen, vdanost in zvestobo do Vašega Veličanstva in do preslavnih članov prejasne rodovine Habsburško-lotarinške.

Pozivljam tajnika tovariša Rusa, da jo takoj odpošlje.

Nato se odpošlje vdanostna brzojavka tudi na nadvojvodo prestolonaslednika Franca Ferdinanda.

Glasi se:

Njega cesarski Visokosti prestolonasledniku nadvojvodi Francu Ferdinandu

Dunaj.

Zaveza avstrijskih jugoslovanskih učiteljskih društev, praznujoča danes v Ljubljani petindvajsetletnico svojega obstanka, se usoja Vaši cesarski Visokosti v imenu vsega v sebi združenega učiteljstva sporočati zagotovilo iskrene vdanosti.

Prešinjeno od patriotičnih čuvstev, bo to avstrijsko jugoslovansko učiteljstvo kakor doslej tudi vbodoče budilo in utrjalo v srcih šolske mladine ljubezen in zvestobo do dohodne vladajoče rodovine Habsburško-lotarinške.

Pozdravi.

Po pozdravu od strani predsednika povzame besedo župan stolnega mesta Ljubljane dr. Ivan Tavčar, ki pozdravlja v imenu stolnega mesta zborovanje Zaveze

! Ozirajte se na tvrdke, ki objavljajo svoje oglase v Učiteljskem Tovarišu.

Knjigoveznica
Anton Janežič
 Ljubljana
 Florijanska ulica 14
 se priporoča slav. šolskim vodstvom in gg. učiteljem za izvrševanje vseh v knjigoveško stroko spadajočih del.
 Pri večjih naročilih 10% popusta.

Anton Krušič,
 krojaški mojster in trgovec
 v Gorici

Tržaška ulica števil. 16
 v lastni hiši
 in Tekališče Fran Jožefa št. 39.

Moja delavnica se nahaja v bližini slov. kmetiške šole. Opozarja se gg. odjemalce, da je došla ravnokar velika množina raznovrstnega blaga najrazličnejših kakovosti iz avstrijskih in angleških tovarov **za vsak stan.** Posebno se priporočam cenjenim gg. učiteljem v mestu in na deželi.

Ferdinand Palovec
 konces. zobotehnik
 naznanja slavnemu občinstvu, da je otvoril v Ljubljani, Dalmatinska ulica števil. 5 (poleg Kmetijske posojilnice)
zobotehniški atelje
 in se priporoča v obilen poset. Izdeluje umetna zobovja, zlate krone, zobe na kavčukove plošče in izvršuje tudi vsa v to stroko spadajoča popravila.

Edino domače podjetje!
Poskusite zboljšano „TOLSTOVRŠKO“,
 ki je najcenejša in zdaj, odkar je vrelec spopolnjen, najboljša kislja zdravilna in namizna voda.
 Vse vrste steklenic se sprejmejo po najnižji ceni v polnitev. Naslov: Tolstovrška slatina, pošta Guštanj, Koroško.

Gospodinjite najceneje

ako se poslužujete k pripravi Vašega zajutreka, malice ter večerje zrnati kavi podobnega „pravega :Francka: z kavim mlinčkom“.

In zakaj?

Ker „pravi :Franck“

poseduje blagovonjav okus, ki povzdiga vonjavo zrnate kave ter je pritem vendar najcenejši, ker je najizdatnejši kavin pridelek.

emp 07/25.645

LJUBLJANA
Kavarna Prešern
 Priporočam slav. učitelstvu svojo moderno urejeno kavarno.
 Za obilen obisk vljudo prosi
KAREL POLAJNAR, kavarnar, LJUBLJANA.

FAFF šivalni stroj
 je najboljši šivalni stroj sedanjosti.
 10letna garancija. Pouk v vezenju brezplačen.
 Ceniki zastoj in poštnine prosto.
Ign. Vok — specialna trgovina šivalnih strojev in koles — Ljubljana, Sodna ulica števil. 7.

FR. P. ZAJEC, Ljubljana, Stari trg št. 9
 Izprašani optik.
 Zalagatelj c. in kr. armade, vojne mornarice, domačincev i. t. d.
 Očala in ščipalniki natančno po zdravniških predpisih. Toplomeri, barometri, mikroskopi, daljnogledi Busch, Georz, Zeiss i. t. d.
 Fotografični aparati itd. Moderno urejena delavnica z električnim obratom. Ceniki brezplačno.
 Tovarniška zaloga priznana najboljših švicarskih ur kakor tudi zlatnine in srebrnine.
 Zaloga raznega risalnega orodja za dižake, inženirje, arhitekta itd.
 Strogo solidna tvrdka!! Ogromno število pohvalnih pisem na razpolago. Krasni ceniki na zahtevo zastoj. Cene solidne! Postrežba točna!
Gramofoni od K 20.— naprej, plošče od K 1:50 naprej vedno v zalogi.

Največja slovenska hranilnica!
Mestna hranilnica ljubljanska
 Ljubljana Prešernova ulica št. 3 Ljubljana
 je imela koncem leta 1912 660 milijonov kron denarnega prometa, 42 milijonov kron vlog in 1 milijon 330 tisoč kron rezervnega zaklada. Sprejema vloge vsak delavnik in jih obrestuje po

$$4 \frac{1}{2} \%$$
 brez odbitka. Hranilnica je pupilarno varna in stoji pod kontrolo c. kr. deželne vlade. — Hranilnica posoja na zemljišča in poslopja proti 5 1/4% obrestim in najmanj 3/4% amortizacije. Za varčevanje ima vpeljane lične domače hranilnike.
 Posoja tudi na menice in vrednostne papirje.

GRIČAR & MEJAČ
 Ljubljana, Prešernova ulica št. 9
 Največja zaloga zgotovljenih oblek za gospode, dečke in otroke. Konfekcija za dame.
 Točna postrežba. : : Solidne cene.

Restavracija
„NOVI SVET“
 v Ljubljani, Marije Terezije cesta 14 se priporoča cenjenemu učitelstvu
Vedno sveže pivo, najfinejša : vina in izborna kuhinja. :
ANTON GORŠE,
 restavrater.